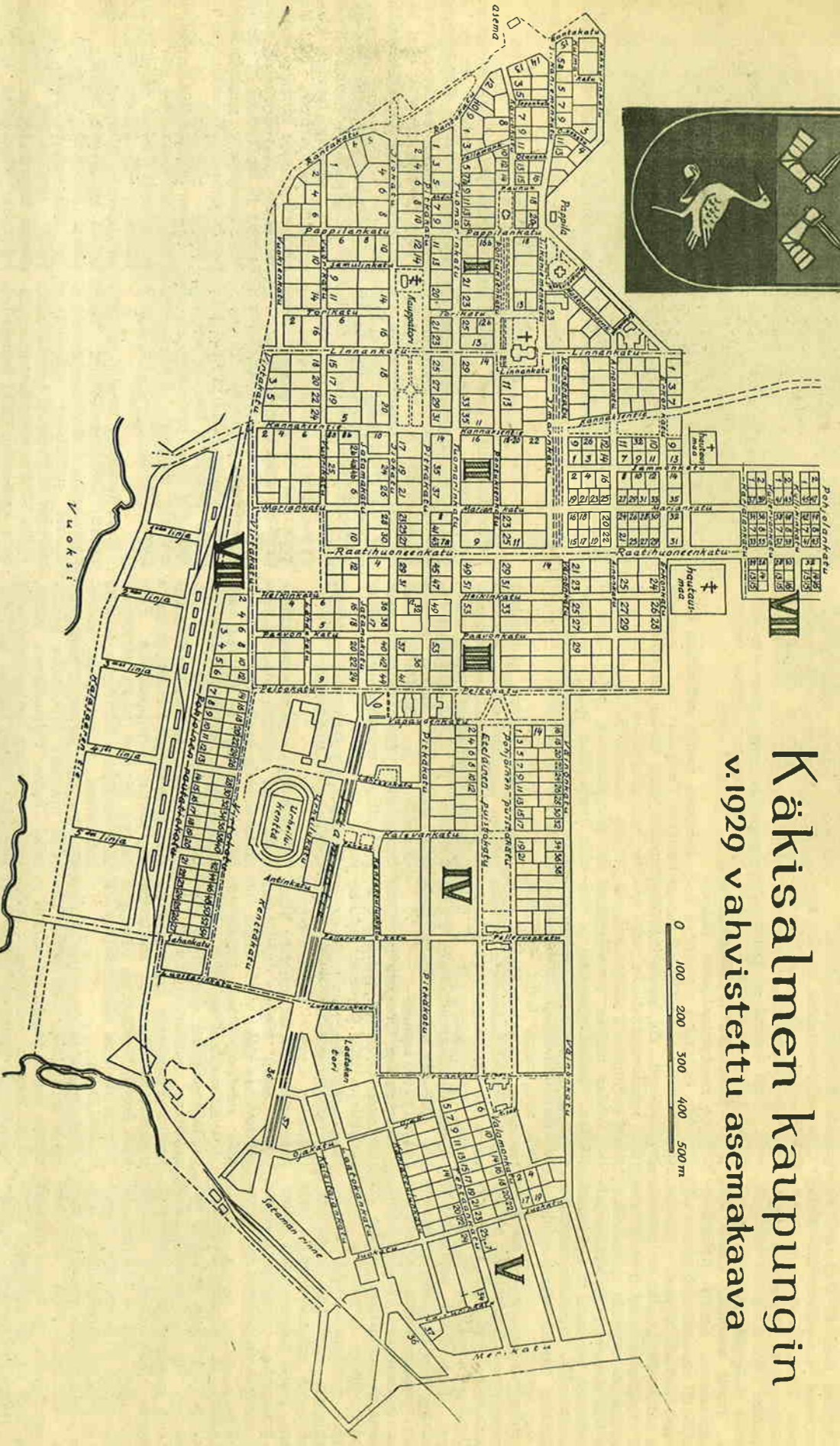
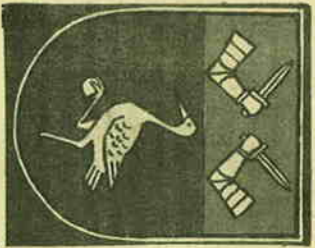

Pitäjä pitäjältä

KÄKISALMI

Käkisalmen kaupungin

v.1929 vahvistettu asemakaava

Varuskuntakaupunki

Vielä selvemmin ja näkyvämmiin Käkisalmen kaupunkivarsissa näkyi varuskunnan vaikutus. Oihan kaarnialue aivan siviiliasutuksen kyljessä Uudenlinnan upeassa puistomaisemassa. Vuoksen vetten pirtaalla. Nurkkakuntaisen yipeeksi Käkisalmenlaisilla oli tapana sanoa sitä »pohjoismäiden kauneinmaksi kasarmialueeksi.»

Käkisalmi pysyi kasvustaan huolimatta tyypillisenä pikkukaupunkina »Idyllinä tuhoosa saakka. »Omankukkain kaupunki» jäi maaliskun puolivälissä 1940 luminautona lähitijhin muistikuvihin.

Ne, jotka elokunsa 1941 palasivat, näkivät kaupungin maan tasalle palaneena. Vain toriä ympäröivät kiviatolat enemmän tai vähemmän raunioituneina olivat pystyssä — lisäksi muutamia puisia rakennuksia jäännyt kuin näytteeksi. Kesän 1944 kalliistussa syksyyn ja toisen lähdön ollessa edessä, jäi entisten raunioille rakennettuja koteja sinne — oliko niitä kymmeniä. — JK.

Waldhoffin selluloosatehtaan rakentaminen

Käkisalmeen. Sen vaikutuksesta kaupungin asukasuku kaksinkertaisui, ja suuren teollisuuslaitoksen vaikutus säteili monin tavoin kaupungin elämään ja kausa sen rajojen ulkopuolelle.

Käkisalmea kohtasi perusteellinen häviö

Vielä kymmenen vuotta Uuden kaupungin rauhan (1721) jälkeen Käkisalmen henkikirjoissa oli vain 30 miestä ja 15 naista. Rajan siirtymä Kymijokeen oli Käkisalmei rajainnana menettänyt merkityksensä, samoin kaupunkina, sillä sen asioiden hoito jäi maaseudun viranomaisille. Vasta 1800 Käkisalmei sai oman raastuvan. Tälöin sen asukasuku oli vain 400 henkeä.

Rauhallista kehitystä

Vasta sen jälkeen, kun Vanha-Suomi v. 1812 oli liitetty muuhun Suomeen alkoi Käkisalmeassa rauhallisen, mutta perin hitaan kehityksen aika. Kovaa kokenut kaupunki sai seuraavina vuosikymmeninä kokea kovia takaiskua. Niinpä 1856 avatti Saimaan kanavan merkiksi Käkisalmele laajoja menetyksiä kauppa-alueestaan. Seuraavana vuonna tapahtunut Vuokselan laaku vai kaupungin vierisevirtaavan mahtavan virran melkeinpuurille ja niin menetettiin tuotoisa lohentakalustupaikka ja kaupungin Laatokan satama matailoi vaikeakuluisiksi. Samaan aikaan Käkisalmei menetti myös silloin suurimman tulolähteen, viinannäytymän vuokraoikeuden. Asukasuku, joka v. 1840 oli 1413 henkeä, laaku vteen 1860 mennessä 1181 henkeen.

Sivistyksellisten olojen kohottaminen, satamien uudistaminen, ja kaupungin yhdistäminen maan

Käkisalmen kohtalonvaiheita kuudelta vuosisadalta

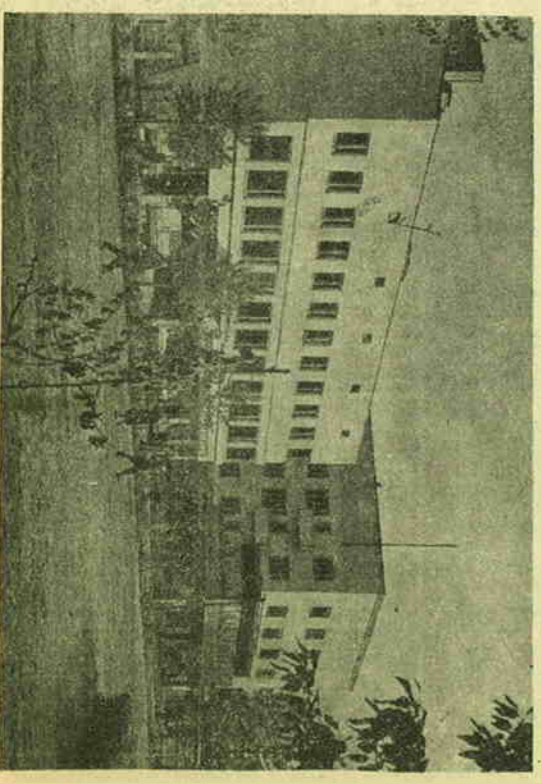
Käkisalmen historia liittyy linnan historiaan ulottuen 1200-luvulle.

Alkuun lienee paikalla ollut esihistoriallinen kylälinna Suomenveden pohjalta Laatokkaan ulottuvan tärkeän vesireitin itäisessä päätepisteessä. Kylän vanhaisin nimi oli **Karjola**, vengijäksi **Karela**, joka voidaan lukea joko **Karjola** tai mahdollisesti **Karjala**. **Kylällä on ilmeisesti ollut merkitystä kaupapaikkana ja sellaisenaan sitä tuli Vengjän ja Ruotsin riidanaihe.**

Karjalan heimon itsenäisyys näytetään kestäneen 1200-luvun lopulle, jolloin se oli liitossa Novgorodin kanssa Kolmannen ristiretken perästä 1294 ruotsalainen sotajoukko valtasi linnan, josta karjalaiset tällöin lienevät käyttäneet nimeä Käkisalmei, sillä ruotsalaisten valloittajain käyttämä nimi Kexholm on ilmeinen vähänö suomalaisesta nimestä. Jo seuraavana vuonna novgorodilaiset valtasivat linnan takaisin.

V. 1310 novgorodilaiset hävitettiin linnan suojan syntyneen kaupungin ja rakensivat uuden. Neljä vuotta myöhemmin karjalaiset, joiden suhteet Novgorodiin olivat kakenneet, valtasivat linnan vengjalasilla, mutta kun he eivät jaksaneet pitää sitä hallussaan omiin voimiin, kutsuivat he ruotsalaisia avukseen. Novgorodilaiset saivat kuitenkin linnan haltuunsa ja rakensivat ankarasti karjalaisia kapinotsijoita.

Vuosi 1314 merkitsi linnan joutumista lähes kolmeksi vuosisadaksi vengjalisten haltuun ja siitä tuli etuvarustus lähteen päin. Karjalaisia jäi asumaan Käkisalmeen ja sen ympäristöön milloin vapaam-paa, milloin sortumapa eilimää. Ruotsalaiset yrittivät vuosina 1322 ja 1348 valloittaa linnan takaisin kuitenkin onnistumatta. V. 1411 he saivat linnan haltuunsa, mutta vain lyhyeksi ajaksi.

Vanhoja tuttuja rakennuksia torin laidalla.